

DAPHNE (I. 452–567)

Daphnéért lobogott legelőször lánggal Apolló,
mit nem a véletlen, de Cupido vad dühe gyújtott.
Épp miután lenyilazta a delusi isten a sárkányt,
látta, miként akar ő hajlítani íjat ideghez:
"Ej, te garázda kölyök, mi közöd hadi fegyvereinkhez?"
szól hozzá, "az ilyent a mi vállunk hordja csak illón;
mert vadakat s ellenséget mi tudunk vele löni,
kik, mely szörnyü-hasú tetemét tág térre teríti,
puffadozó Pythont csak imént vertük le nyilakkal.
Légyen elég neked az, hogy fáklád némi szerelmet
gyújt itt-ott: a dicsőséget, mi miénk, sose kívánd."
Mondta Venus fia most: "Mindent átlóhet az íjad,
ám az enyém téged, Phoebus; s valamint tealattad
más mindenki, olyan mélyen vagy a hírben alattam."
Szól, s a magas levegőt szeli-szeldesi szárnya serényen,
majd meg is áll árnyas Parnassus legtetejében,
s két más-másdolgú vesszőt vesz elő tegezéből:
egy szerelem-taszítót és egy szerelembe-taszítót.
Mely fölgyújt: aranyos, hegyezett, csupa szikra a vége;
mely tovaűz: tompult, s álom-nehezék van a nádján.
Ezt Peneosnak lányába szögezte az isten,
s csontjain át Phoebus velejét sértette meg azzal.
S lám, szeret ez, s a szerelmes-névtől is fut a másik,
és csak a berki magány, ami kedvre deríti, s a zsákmány;
versenyháza e lány már Phoebus szüzi hugának.
Egybe se font fürtjét egyedül szalag éke szorítja.
Meggérték sokan; ő kérőire nem hederített,
férfiut el nem tűrt, járatlan berkeken át járt,
s hogy mi a házasság, szerelem, nász, tudni se vágyta.
Apja gyakorta eképp: "Vövel vagy, lányom, adósom",
s gyakran eképpen szólt: "Unokát adj végre, szülöttem."
Mégis, akárcsak a bünt, gyűlölte a hitvesi fáklját,
s míg a szemérmes pír üde arcát elborította,
símogató karját odafonta az apja nyakára:
"Drága apám, add meg, hogy szüzességnek örüljek
mindig is: apjától ezt rég megkapta Diana."
Apja megadta. Dehát szépséged tiltja, hogy az légy,
lány, ami lenni kívánsz; ez küzd szent óhajod ellen.
Lángol, látva a lányt, vágyik vele nászra Apollo,
s bízva remél, de bizony megcsalja a jóstudománya.
Mint ahogyan, ha kalásza üres, fellobban a polyva,
s mint a sövény lángol, ha tüzes fákljával a vándor
hozzaér, vagy hajnaltájt otthagyja tövében,
úgy lobogott teljes szívéből érte az isten,
és e szerelmét hasztalanul táplálta reménnyel.
Mondja nyakára bukó, befonatlan fürtjei láttán:
"Hát még hogyha meg is fésülne!" Látja lobogva
csillagozó szemeit. S ajakát is látja, s eléggé
hosszan nem szemlélheti. És dicséri az ujját
és a kezét s karját, mit félig fed csak a leple.
S szebbnek képzeletét azt, ami még letakart. De a lebke
szélnél száll sebesebben a lány, sose torpan e szóra:
"Állj meg, Peneos deli lánya: nem ellened üzlek.
Bárány farkastól, az oroszántól fut a szarvas,

s így menekül remegő szárnyal sas elől a galambraj;
ellenségtől mind: engem szerelem von utánad.
Jaj nekem! El ne zuhanj; lábad, mit sérteni véték,
föl ne sebezze tövis; kínod valahogy ne okozzam.
Vad csallitokba szaladsz. Kérlek, fuss óvatosabban,
mérsékeld a futást: mérsékelem én is az üzést.
Kérdezd meg, kinek is tetszel. Nem hegy lakozója,
nem pásztor vagyok én, aki borzasan őrzi a nyáját
és az ökörcsordát. Nem, nem tudsz, esztelen, arról,
hogy ki elől menekülsz, csak azért futsz. Tudd meg, urálnak:
Delphoi földje, Claros, Tenedos, s palotám Patarában.
És az apám Jupiter. S ami lesz, s ami volt, s ami most van,
én mutatom meg; a dalt s lanthúrt én hangolom egybe.
Biztos az én nyilam; egy van csak, mely célba-találóbb,
az, mely az én könnyű kebelem meg tudta sebezni.
Orvosságokat én adtam, tudd, megsegítőnek
hívnak, a gyógyerejű füvek is mind engem urálnak.
Jaj, de a vad szerelem sose tud behegedni füvektől;
nem segít önnön urán, ami mindenkin, tudományom!"

Folytatná mással, de a lány riadott rohanással
messzefut és félig-rebegett szava közt odahagyja.
Most is bájos a lány. Testét a szelek csupasztatják,
szembefúvó szellők raja rezgeti, lengeti leplét,
s fésü-nem-ért fürtjét a futó szél hátrafuvallja:
s míg menekül, még szebb. S most már nem akarja az ifjú
isten hasztalanul szavait szétszórni, de száguld
vágya szerint, szaporázza a lány léptére a léptét.
Mint ha a sík ugaron gall eb megered, ha nyulat lát,
s kergeti zsákmányát ez, amaz meg az élete üdvét,
s már-már rajtatapad, hiszi már, hogy megkaparintja,
marni-kinyúlt szájjal kapkodva a lába nyomához,
s hogy fogoly-é, nem tudja a nyúl, míg vad harapásból
szinte s a már lecsapó szájából szökken tova tüstént:
így futtatja reménye az istent, félsze a szüzet.
Ám szerelem-szárnyal sebesebb mégiscsak az üző,
mert sosem ad pihenést, s most hátát éri kezével,
most a nyakán szétszórt haja fürtjeit éri lehével.
Elsápadt a leány, erejét veszítette a gyötrő
vad rohanásban; a Peneos habjára tekintve,
"Ments meg, apám," így szól, "folyamok, ha van istenerőtök!
Túlsággal tetszem; hát nyilj meg, föld, vagy a testem
változtasd mássá: ez okozza az én veszedelmem."

Így csak alig szólt esdve, merev lett máris a teste,
zsenge leánykebelét tüstént friss kéreg övezte.
Fürtjei lombokká, fordult két karja faággá;
s lába, imént oly gyors, végződik lomha gyökerben;
arcát lomb fedi már, egyedül szép fénye a régi.
S Phoebus ezért is lángol még: rányomja a jobbát
arra a törzsre, s a kéreg alatt dobogó szívet érez.
Ágakat úgy ölel át, mint karral kart ha ölelnék,
megcsókolja a fát, de a csóktól hajlik ez arrébb.
S mondta az isten: "Lám, nem akartál lenni a nőmmé,
fám léssz hát ezután. Ott díszlesz, tudd meg, örökké,
fürtjeimen, te babér, díszítéd a lantom, a tegzem;
s Róma vezéreim is, diadalt mikor ünnepi hang zeng
vígán, s nagy menetet szemlél Capitolium orma;
s Augustus palotája előtt, hív őre a háznak,
állsz kapujában, a szent tölgyet körül-óva vigyázod.
S mint ahogyan nyíratlan fõm fiatal marad egyre,
így hordozd te a lomb díszét örökös-szakadatlan."
Szólani szünt Paean. S a babér új ága e szókra
bólintott: s fejként látszott hajlongani csúcsa.